

Deres referanse: Meld. St. 5 (2020-2021)

15. januar 2021

Stortingsmelding om samfunnssikkerhet - høringsinnspill fra Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening

Norsk Presseforbund er paraplyorganisasjon for frie redaktørstyrte medier, herunder redaktører, journalister og utgivere, som følger Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten. Norsk Redaktørforening er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier.

Den pågående pandemien viser viktigheten av frie, uavhengige medier i krisetider. Den viser også hvor viktig det er at myndighetene gir mediene en reell mulighet til å oppfylle samfunnsoppdraget, noe som dessverre ikke har vært tilfelle for alle deler av krisen, særlig ikke i den innledende, akutte fasen.

Våre standpunkt kan oppsummeres i følgende hovedpunkter:

- Offentlighetsprinsippet om innsyn og åpenhet må inn i beredskapsplaner for kommende kriser.
- Offentlige organer og domstoler må få utstyr som sikrer den grunnlovsfestede møteoffentligheten.
- Mediene må defineres som "kritisk samfunnsfunksjon" under alvorlige hendelser og kriser, slik Norsk Journalistlag framhever i sitt notat til denne stortingsmeldingen.

Offentlighetsprinsippet inn i beredskapsplanene:

I Stortingsmeldingen heter det at regjeringen gjennom hele krisen har vært opptatt av rask og aktiv informasjonsdeling. Det legges vekt på at representanter fra regjeringen og helsemyndighetene hyppig har deltatt på pressekonferanser, og at regjeringen og helsemyndighetene har deltatt i løpende diskusjoner. Likevel hadde man tilsynelatende ingen plan for hvordan den enorme pågangen fra mediene skulle håndteres - og hvordan åpenhet og offentlighetsprinsippet skulle ivaretas.

Både i den akutte fasen av pandemien og i de siste månedene har pressen opplevd at det ikke har vært nok ressurser til å håndtere innsynsbegjæringer så raskt og så godt som offentliglova krever. Pressens offentlighetsutvalg dokumenterte en økning i antall innsynskrav på flere hundre prosent i flere etater, uten at det ble satt inn ekstra ressurser for å håndtere dem før vi var langt inne i krisen. Og på tross av at det ble slått fast at offentlighetsloven skulle gjelde uinnskrenket, var realiteten at det var mer krevende for journalister å få innsyn.

I meldingen understrekes det at åpenhet bygger tillit, noe som er viktig for at for eksempel smitteverntiltak skal aksepteres og følges, og i kampen mot desinformasjon. Vi er helt enige i det. Det krever også at innsynsmulighetene er reelle.

Da krisen traff i mars 2020 skjøt bruken av redaktørstyrte medier i været. Behovet for uavhengig informasjon og kritisk journalistikk har vært enormt. Da må pressen få muligheten til å oppfylle sitt samfunnsoppdrag.

Fremtidige krise- og beredskapsplaner må inneholde planer for åpenhet, slik at offentlighetsprinsippet fullt ut ivaretas.

Grunnlovsstridig utestengning

I krisens mest akutte fase ble medier og allmennhet - i strid med grunnloven - i en del tilfeller stengt ute fra kommunestyremøter og rettsmøter. Både domstolene og kommunene har siden den gang fått bedre muligheter for pressen og allmennheten til å følge med via video. Men når teknikken svikter, blir praktiske hensyn fortsatt satt foran allmennhetens.

Derfor må alle landets domstoler og kommuner sikres utstyr og gode løsninger for å kunne gjennomføre offentlige møter i tråd med grunnloven, også i akutte kriser.

Vi utdyper gjerne ved behov.

Med vennlig hilsen
for Norsk Presseforbund

generalsekretær

Norsk Redaktørforening

generalsekretær